

СТАНОВИЩЕ

от

проф. Силвия Борисова Димитрова, д.оз.н.
Ръководител на Катедра „Здравни грижи”
Факултет по обществено здравеопазване
Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов”- Варна

на дисертационен труд
„ДЕТСКИТЕ ЯСЛИ В ПОДКРЕПА НА РОДИТЕЛИТЕ ЗА ФОРМИРАНЕ НА
ЗДРАВΟΣЛОВНИ НАВИЦИ НА ДЕТЕТО”

на Диана Нейчева Гроздева - Фотева

За присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
Област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт
Професионално направление: 7.4. Обществено здраве
Специалност: „Управление на здравните грижи ”
С научен ръководител доц. Катя Генова Егурузе, д.оз.

Данни за процедурата

Със заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-135 от 27.03.2020г. Диана Нейчева Гроздева – Фотева е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” в област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, Професионално направление: 7.4. Обществено здраве, специалност: „Управление на здравните грижи ”. Представен е протокол за успешно положен докторантски изпит. Предвид решение от заседание на Факултетния съвет на факултет „Обществено здравеопазване“ по протокол № 176 от 16.12.2021г., относно готовност за публична защита и определяне на състав на Научно жури, Диана Гроздева е отчислена с право на защита със Заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-590 от 22.12.2021г.

Биографични данни и кариерно развитие

Диана Нейчева Гроздева – Фотева завършва Полувисш медицински институт „Проф. д-р Ненчо Николаев” – Варна, специалност „Медицинска сестра – детски профил“ през 1990г., след което започва работа като медицинска сестра в Отделение за недоносени деца в Обединена районна клинична болница гр. Добрич.

През 2000г. се дипломира в магистърска програма по специалност „Административен и здравен мениджмънт” във Великотърновски университет "Св. св. Кирил и Методий" гр. Велико Търново. През 2002 година придобива следдипломна квалификация „учител" в Шуменски университет „Епископ Константин Преславски” – Шумен. През 2013 година завършва успешно обучение по ОКС „Магистър“ по специалност „Управление на здравните грижи" в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна.

Кариерното развитие на Диана Гроздева свързано с университетското образование започва от 1996 година като преподавател в Медицински колеж – Добрич, Медицински колеж – Варна (2005-2006) и от 2006 година в Катедра „Здравни грижи" към

Факултет „Обществено здравеопазване" при Медицински университет – Варна. След конкурс, през 2018г., заема академична длъжност „асистент" в същата катедра към учебен сектор „Медицинска сестра".

Участва в творчески колективи, като съавтор на учебно помагало по палиативни грижи, учебник „Дете – норма и патология – компендиум по сестрински грижи“ и практическо ръководство по сестрински грижи. Притежава втори сертификат от Националния съвет по качество за оказване на качествени здравни грижи. Завършила е над 50 курса за повишаване на квалификацията на национално и международно ниво в областта на здравните грижи. Има над 25 научни публикации и над 45 участия в национални и международни конференции.

От 2021 година е регистрирана за специализация по неклиничната специалност „Клинична социална работа“.

Описателна характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд, разработен от Диана Гроздева, е в обем от 149 страници, структуриран според стандартните изисквания, включващ: Въведение, Литературен обзор, Цел, задачи, методи и организация на проучването, Резултати и обсъждания, Изводи, приноси и препоръки. Илюстриран е богато с 40 фигури, 4 таблици и 6 приложения. Библиографската справка включва 182 източника, от които 81 на кирилица и 101 на латиница.

Оценка на актуалността на темата

Темата на дисертационния труд е съвременна и дисертабилна. Ранното детско развитие е период на интензивно развитие на мозъка и сетивата на детето, но е критичен и по отношение „съзряването“ на родители в ролята им на най-близка социална среда за детето. Поради това, той е и изключително важен за навременната подкрепа на детето и семейството. За всяко общество най-ценното са децата и всички усилия трябва да са насочени към тяхното правилно отглеждане и възпитание. Детското развитие е резултат от комплексни, непрекъснати, динамични взаимодействия между биологичните и социалните фактори. Оптималното развитие на детето зависи от добрата среда – хранене, добро здраве, грижовно и стимулиращо родителство. Съвременните условия на живот налагат голяма част от децата от най-ранна възраст да постъпят в детски заведения – детски ясли. Направеното проучване за идентифициране на поведенческите модели при малките деца, определят времето, прекарано в детско заведение от изключително значение. Формирането на здравословен начин на живот започва още от първия ден на новороденото дете. Създаването на правилен режим на хранене и отглеждане са първите стъпки в създаването на условия за здравословен начин на живот на детето. Детските ясли са организационно обособени структури, в които се отглеждат, възпитават и обучават децата. Положителни резултати от грижата и възпитанието им могат да се очакват единствено при успешно и постоянно сътрудничество между детската ясла и семейството. Проучване влиянието на детските ясли в подкрепа на родителите за формиране на здравословни навици на детето в дисертационният труд на Диана Гроздева актуално, перспективно и практически приложимо доказва научното си място в управлението на здравните грижи.

Литературен обзор

Авторката прави аналитичен обзор на литературата, като разглежда историческите аспекти във възникването и развитието на организираното отглеждане на деца, опитът в света и България. В логична последователност Диана Гроздева разглежда участието на медицинските специалисти в патронажната грижа и детската консултация. Представен е екипът на детската ясла и ролята на медицинската сестра при формирането на здравословни навици на детето до 3 годишна възраст.

Опитът и познанията на докторанта способстват за правилното и задълбочено анализиране на спецификата в здравното възпитание и процеса на изграждане на здравословни навици на малкото дете. Анализират се условията и факторите, въздействащи върху процеса на изграждане на навици.

Очертана е необходимостта от оценка на индивидуални особености и прилагане на индивидуален подход за подобряване на взаимодействието между родителите и медицинската сестра от детската ясла за постигане на съгласуваност в отглеждането и възпитанието.

Логично структурираният литературен обзор издава широките компетенции на докторантката в областта на разглеждания проблем.

Методология на проучването

Основната цел и задачите са конкретно формулирани и отразяват прецизно извършената от Диана Гроздева изследователска работа. Авторката използва широк набор от методи, адекватни за постигане на целта. Структурата и съдържанието на разработения инструментариум са подчинени на спецификата на набраната информация от съответната група респонденти. Разработена и апробирана е методика за подобряване на ефективността на взаимодействието с родителите, с цел проучване и анализиране ролята на медицинската сестра в детската ясла за формиране на здравословни навици на децата.

Използвани са документален и социологически методи на изследване. С оглед разкриване същността на наблюдаваните явления и взаимозависимостите им са приложени статистически методи за анализ и интерпретация на данни.

Разработена е авторска Методика за подобряване на ефективността на взаимодействие между медицинската сестра и родителите, приложена за оценка на взаимодействието, при изграждане на здравословни навици на децата до 3 годишна възраст.

Инструментариумът на проучването е собствено разработен и включва анкетни карти за проучване мнението на медицинските сестри и родителите за установяване нивото на владеене на здравословни навици от децата, преди прилагане на Методиката. За проучване на мнението на медицинските сестри, относно промяната в изграждането на всеки един от навиците след прилагане на Методиката е разработен Лист за мониториране на навиците.

Резултати и обсъждане

Дисертационният труд представя резултати, логически оформени и структурирани в глава трета. Представени са резултатите от проведените изследвания, относно характеристика на децата, обхванати в детски ясли по възрастови групи и райони на планиране в България за периода 2010-2020 година.

Проучено е мнението на родители и медицински сестри по отношение на здравословните навици на децата в детската ясла. Активното взаимодействие със семейството е анализирано като успешно партньорство в правилното, навременно и устойчиво усвояване на здравословни навици. Докторанта анализира нивото на навиците, свързани със здравето на децата, посещаващи детска ясла чрез изследване мнението на родителите, относно възпитанието. Изследването показва неувереност сред родителите и необходимост от професионална подкрепа и информация. Установена е съществена разлика по отношение на поведението на родителите и медицинските сестри в детските ясли в търсенето на сътрудничество при изграждане на здравословните навици на детето. Повишаването на осведомеността на семейството улеснява поставянето на конкретни и измерими цели и проследяването на напредъка на децата. Умело Диана Гроздева проучва обратна връзка от родителите с цел проучване на мотивацията, подкрепата на постоянните усилия на малките и осигуряване на чувството за успех от постигнатото. Докторантът установява необходимост от обединение на усилията между родители и медицински сестри в грижата за правилното здравно възпитание на децата. Споделянето на проблемите и волята да се намери правилно решение им помага в процеса на създаване и утвърждаване на здравословни навици в децата. Резултатите представят компетентностите на медицинските сестри за формиране на здравословни навици. Проучени са необходимостите от специфично обучение и планиране на действия, за придобиване на знания за най-добрата подкрепа и насока при обучението и възпитанието на децата за постигане на максимално здравно благополучие.

На база обстойно проучване са установени необходимите знания и умения, както в личен, така и в професионален план за консултиране и обучение в успешно и безпроблемно с възпитанието на здравословно поведение на децата. Изведени са спецификите в детската възраст за формиране на навици при децата, за обучение на родителите и включване на обратна връзка, наблюдение, насоки, насърчаване и награди.

Резултатите от проучването извеждат основни предпоставки за разработването на авторска методика за подобряване на ефективността на взаимодействието между родителите и медицинската сестра при формиране на здравословни навици в детето.

Методиката е успешно апробирана по време на адаптационния период на децата в детска ясла „Детелина“ в гр. Варна. Включва основните елементи, изведени от Диана Гроздева - установяване на изходното ниво на хигиенни и здравословни навици на постъпващите в детска ясла деца; обучение на родителите; взаимодействие за срок от 6 месеца; резултати и оценка. Разработените критерии и фиш за оценка на придобитите навици, представени от докторанта, по достъпен начин представят и създават възможност за управление на процеса в организирани детски заведения за отглеждане на деца до 3 годишна възраст.

Приложен е Модел за изграждане на здравословни навици в детската ясла с участие на медицинска сестра и семейство. Получените резултати докторантът обсъжда и умело извежда като дефицити в практиката.

Установена е необходимост от допълнителна информация, която провокира докторанта да разработи ръководството „Практически съвети за родители“. В него Диана Гроздева синтезира информацията за здравословните навици и предлага ценни практически съвети. В ръководството са очертани някои основни насоки за изграждане на навици при малките деца. Разгледани са няколко хигиенни навика, за които са предложени кратки алгоритми. За улеснение на родителите са дадени насоки за по-бързо и правилно формиране на здравословни навици и са разгледани често срещани трудности. Ръководството е богато онагледено, което улеснява възприемането му от родителите, завършва с авторско стихотворение, което може да бъде в помощ на децата за по-лесно запомняне и извършване на дейности, свързани с изграждане на навиците.

Справката за приносите, представена с дисертационния труд, отразява обективно реалните достижения на Диана Гроздева. Приносите в дисертационния труд са в теоретичен и практико-приложен аспект, които приемам.

Представените седем основни извода, ясно и точно формулирани, характеризират детайлно получените резултати от изпълнението на поставените задачи и цел на дисертационния труд. За пръв път у нас детайлно се разглежда проблема детските ясли в подкрепа на родителите за формиране на здравословни навици на детето.

Проведено е целенасочено и задълбочено проучване на процеса за формиране на здравословни навици в ранна детска възраст с участието на медицинските сестри в детските ясли и родителите. Предложени са практически насоки и методика за подобряване на ефективността на взаимодействие между родителите и медицинската сестра в детската ясла.

Формулираните препоръки и приноси на дисертационния труд са направени на базата на собствените данни от научното проучване.

Дисертационния труд е написан на добър език, прецизен по отношение на терминологията.

Във връзка с дисертационния труд докторантката е представила четири пълнотекстови публикации в престижни научни издания.

Авторефератът достоверно възпроизвежда съдържанието на дисертационния труд.

Лични впечатления

Познавам Диана Гроздева и съм свидетел на професионалното ѝ развитие в катедрата по здравни грижи към Факултет по обществено здравеопазване. Оценявам високо нейните теоретични знания и практически умения. Тя е мотивиран, успешен и перспективен колега. Ценя високо нейната целенасоченост, прецизност, интелигентност, трудолюбие и стремеж за усъвършенстване. Диана Гроздева се откроява с изключителна лоялност, коректност във взаимоотношенията и изследователската дейност.

Заклучение

Дисертационния труд на Диана Нейчева Гроздева – Фотева е с висока научна и практическа стойност, която допринася за оптимизиране на участието на детските ясли в подкрепа на родителите за формиране на здравословни навици на детето. Въз основа на цялостната оценка на предоставената ми документация считам, че Диана Нейчева Гроздева – Фотева, покрива напълно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет - Варна.

Давам положителния си вот за присъждане на Диана Нейчева Гроздева – Фотева на образователната и научна степен „доктор” по специалност „Управление на здравните грижи”.

26.01.2022г.
Варна

Изготвил становището:

проф. Силвия Борисова, д.оз.н

